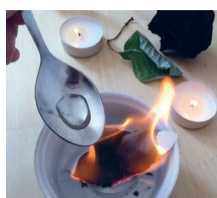

PAGINA 3

Gevarieerde kunst in Aandachtscentrum

PAGINA 4

Pleidooi voor 'Orde van theelepeltje'

PAGINA 5

'Haagsche Broeder' maakt tongen los

VERDER: Herdenking einde WO II in Nederlands-Indië ■ Legaten houden vermogen PGG op peil ■ Weer 'Walk of Peace' in vredesweek ■ Inge Vianen leidt straatpastoraat

Redeemed Christian Church of God

Ernstige zaken in een orkaan van geluid

KERKENTEST Een dienst van de Redeemed Christian Church of God is een mengeling van geluid, vrolijkheid en ernst. Tientallen Nigerianen treffen elkaar in deze kerk in Mariahoeve.

HET DUURT WEL EEN MINUUT OF VIJF VOOR zijn strikje goed zit, maar dan is de jongeman met de brede grijns er helemaal klaar voor. Dat geldt voor iedereen die de kerk aan de Diamanthorst binnengaat. Tientallen Nigerianen zijn het en ze zien er piekfijn uit. Ouderlingen in pak, jongere mannen informeel maar correct, kinderen netjes aangekleed en de vrouwen oogverblindend.

Vrijwel meteen rolt er een orkaan van geluid door het wat smoezelige gebouw, voorheen de hervormde Kruispuntkerk. 'Oh Lord, we are very, very grateful', klinkt het. 'Unquestionable you are the Lord.' En 'He is able!'

'Onderschat de boodschap niet'

Dan is het opeens stil. Er zijn ernstige zaken te bespreken. Ouderling Akin George is er speciaal voor overgekomen vanuit Martock, nabij Bristol. Hij haalt de verlokkingen van Daniël aan. Een goed en rechtschapen mens moet daar weerstand aan bieden. Dus geen nieuwe televisie, al heb je nog zo veel euro's verdiend. Nee, moedig elkaar aan om met Jezus de enige juiste weg te bewandelen.

George is een grote kerel, enthousiast en zwetend

FOTOGRAFIE: MATTHIJS TERMEER
Vol overgave op je knieën voor je stoel.

als een otter. Hij richt zich vooral tot de kinderen. Wie wil er dokter worden, ingenieur, bij de NASA werken? Weten ze hoelang je daarvoor moet studeren? Niet tot het je vervelt, zoals een jongetje spits opmerkt. Vier jaar, zes jaar, twaalf! Wen er maar aan, het leven staat in het teken van studeren. Studeren om de weg van Jezus te volgen, dat klopt. Onderschat die boodschap niet, wil George maar zeggen. De olijke reus, wiens stem soms onverwachts de hoogte inschiet, zorgt voor gerinnik en gelach onder zijn toch al vrolijke gehoor.

Jezus volgen, het kwade afwijzen. Een tanige

spreker peperde de aanwezigen die boodschap een uur geleden ook al in en zwepte hen op tot een vorm van bijna-hysterie. Akin George hield er het hoofd bij in de handen, hurkend voor zijn stoel. Vrouwen marcheerden door de gangpaden, zwaaiend met de armen.

Nu de dienst op een einde loopt, is nog zo'n portie geloofsbelijdenis misschien wel te veel van het goede. Gelukkig staan in de garderobe de schalen met eten al te wachten.

MATTHIJS TERMEER

Haagse Diaconie legt historie vast

Vanaf de zestiende eeuw is de Protestantse Diaconie verweven geweest met de stad Den Haag en het Oranjestad. De historie van de Diaconie laat ook de Nederlandse sociale geschiedenis en de grondslagen van de moderne verzorgingsstaat in ons land zien. Al deze aspecten komen aan bod in het dikke boek over vijf eeuwen armenzorg in Den Haag, dat onlangs is verschenen. Dr. Jurjen Vis heeft er vier jaar aan gewerkt. Het boek is een bijdrage aan de Haagse stads- en kerkgeschiedenis. Burgemeester Krikke kreeg het eerste exemplaar.

LEES MEER OP KERKINDENHAAG.NL

Twaalfde Kerkentestnummer van KDH

Het geloof wordt steeds meer op maat geserveerd

KERKENTEST Den Haag is nog nooit zo gelovig geweest als nu. Welgeteld 140 christelijke kerken telt de Residentie. In dit nummer een handvol korte reportages.

HET WERD WEER TIJD: EEN NIEUWE EDITIE van de kerkentest van *Kerk in Den Haag*. Zoals het AD jaarlijks haring en olieboltest en keurt, zwermen ook verslaggevers van *Kerk in Den Haag* regelmatig uit om de sfeer in de kerk te proeven. Dat gebeurt met bezoekjes aan wat sinds mensenheugenis de meest elementaire vorm van kerk-zijn is: de publieke eredienst op zondag. Opnieuw zijn kerken bezocht in alle hoeken van het theologische en kerkelijke spectrum van de stad. Ook de synagoge stond op het programma,

want zonder jodendom is het christelijk geloof niet voorstelbaar.

De keuze was niet eenvoudig. Het was weer een aangename verrassing te merken hoeveel christelijke kerken Den Haag telt. Met inbegrip van alle migrantenkerken – lang niet alle migranten in de stad zijn moslims – kan het aantal kerken op ruim 140 worden gesteld. In dit nummer worden er veertien beschreven. Dat is tien procent. Dat is misschien niet veel, maar de selectie biedt een aardige staalkaart van wat het kerke-

lijk leven anno 2017 aan variatie te bieden heeft. En dat is nogal wat. We durven met een gerust hart de stelling te plegen dat Den Haag nog nooit zo gelovig is geweest als nu.

De vraag is of zo'n grote variatie te prijzen valt of ernstig moet worden betreurd. Van oudsher zijn veel theologen 'eenheidsapostelen'; alle schaapjes horen immers bij één kudde. Tegelijk waait de Geest waarheen hij wil en richten gelovigen vrolijk nieuwe kerken op als ze vinden dat dat moet gebeuren. Meer dan voorheen zoeken ze een kerk die past bij hun stijl van leven en geloven, hun thuistaal, hun afkomst of hun generatie. Zulke kerken hebben vaak een sterke sociale functie. De kerk als steun- en vriendengroep.

Traditionele grote parochie- of wijkkerken zijn er nog, maar de recente vernieuwing en vooral de verjonging van Den Haag dragen bij aan ook een verdergaande profilering van kerkelijke gemeenschappen. De Randstad is booming en daarvan plukken ook de kerken de vruchten. Het geloof in de multiculturele Residentie wordt steeds meer op maat geserveerd.

REDACTIE KERK IN DEN HAAG

Voorzitter Protestantse Kerk: 'De kerk is politiek'

Karin van den Broeke, landelijk voorzitter van de Protestantse Kerk, vindt alle commotie over een gevoelig thema als 'Kerk & Politiek' maar overdreven. Ze zegt: 'De kerk is politiek. Kijk naar het Avondmaal vieren. Dat is het oefenen in breken en delen, kijken door de ogen van slachtoffers.' De PKN ging nog een stap verder: de kerk spande een proces tegen de staat aan voor een fatsoenlijke bed-bad-broodregeling voor uitgeprocedeerde asielzoekers en won dat ook nog. Ze sprak op een symposium in de Nieuwe Badkapel.

LEES MEER OP KERKINDENHAAG.NL

advertenties

Voor én door 50-plussers!

- Hulp bij belastingaangifte
- Advisering voor Ouderen
- Kortings ziektekostenverzekering

Wordt nu lid – info 06-23979374

JOHAN WASSENAAR
VOETBEDDEN-OP-MAAT EN SCHOENEN

Prins Hendrikstraat 132 2518 HX Den Haag 070 363 75 19
info@johanwassenaar.nl www.johanwassenaar.nl

Reinoud Schoemaker,
LETSELSCHADE ADVOCaat
Uw letsel mijn zorg

070 - 40 43 34 6
ADVOCaat@REINBOUDSCHOEMAKER.NL
WWW.REINBOUDSCHOEMAKER.NL

Vrijgemaakten doen kalm aan met vrouwen

De Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt op Scheveningen wil niet hals over kop vrouwen benoemen. Het landelijk bestuur heeft onlangs uitgesproken dat voortaan ook vrouwen predikant, ouderling en diaken mogen worden. Maar de Haagse kerk wil er in het najaar eerst een beraad over houden. Toch werd op de zondag na het besluit in de kerk 'een zucht van verlichting' geslaakt. De vrijgemaakten vormen een van oorsprong orthodoxe kerk, met leden die sociaal vooruitstrevend en tegelijk cultureel behoudend zijn.

Op kerkindenhaag.nl een reportage. 'Hup, daar verschijnt weer een lap tekst.'

Redeemer International Church

Geregeld klinkt gelach. En Amen, Yes, Lord

KERKENTEST Wekelijks wordt in de Nieuwe Kerk aan het Spui een Engelstalige kerkdienst van de Redeemer International Church gehouden. Veel interactie, maar weinig bezinning.

OPVALLEND VEEL MONDRIAAN-meisjes deze zondag. Blauw jurkje vóór mij, rood jurkje zes stoelen naar rechts en vooraan een geel zomerjurkje. Ze passen goed in de Nieuwe Kerk, die iedere zondagmorgen wordt gehoord door de Redeemer International Church. En die iedere week goed gevuld is met Engelstalige gelovigen uit de stad en daarbuiten.

Redeemer is een jonge gemeenschap, met een start in 2010 in Den Haag en recente kerkplantingen in Delft, Maastricht en Brussel. Ook de kerkgangers zijn veelal veertig-min. Ik zie gezinnen met baby's van amper één jaar, peuters en kleuters. Jongeren met bijbels, op papier of op hun telefoon, praten vrolijk. Het publiek is divers: Filippijnen, Nigerianen, Engelsen, Ieren, Amerikanen. Weinig Nederlanders.

Doneren via Paypal

De ontvangst is supervriendelijk. Bij de poorten van de Nieuwe Kerk worden er handjes geschud, vooraan in de kerk staat een welkomsttafel met inschrijvingen voor de verschillende kinderdiensten. Drie rijen stoelen

worden vrijgehouden voor laatkomers.

De dienst is uitermate overzichtelijk. Exact op de volle kwartieren wordt er gewisseld. Eerst zingen we eenvoudige praiseliedjes. Dan is er een wervingsverhaal voor een wandeling tegen prostitutie in Den Haag. Vervolgens spreekt de leider van de gemeenschap ('Je mag gratis komen, we ontvangen alles van God'), die wijst op de

Met meer rituelen kan Redeemer groeien

'Gift-day' over enkele weken en de mogelijkheden om online en via Paypal donaties te doen. Daarna volgen korte getuigenissen van mensen die God prijzen om wat ze aan 'goddelijke liefde' in hun leven ontvangen. De prediker, ingevlogen uit Johannesburg, geeft in een half uur een humoristische uitleg over de rol van het christelijk gebed. Geregeld klinkt gelach. En Amen, Yes, Lord. Tot slot bidden de kerkgangers met elkaar en abrupt is de

advertenties

Gezellige drukte, op naar de kerk!

dienst afgelopen, zonder echte afronding en zending.

Erg aangenaam is de interactie. Er wordt veel aandacht gegeven aan het werken aan je eigen geloof, aan de activiteiten van Redeemer en aan kerkplantingen elders. De aansporingen zijn marketingtechnisch professioneel gepolijst. Nieuwkomers worden meermalen verwelkomd. Niet-gelovigen worden uitgenodigd Jezus te ontmoeten. De kansel is verdwenen ach-

ter een groot projectiescherm, via de beamer krijg je de inhoud van de (Engelstalige) dienst goed mee.

Deze evangelische uitingsvorm trekt overduidelijk veel jongeren. Niet alleen meisjes in zomerjurkjes, ook hipsters en expats. 'Churchtainment' en feel-good-positiviteit staan voorop. De makkelijk te verteren verpakking is belangrijk. Om die reden zou ik echter niet terugkeren, want het gaat voor mij ten koste van de bezinning. Hoe dan ook: dat (vergrijsde) kerken in Den

Haag veel kunnen leren van deze aanpak, staat buiten kijf. Met iets meer rituelen en introspectie kan Redeemer hard groeien, denk ik zomaar.

ERIC VAN DEN BERG

Wat valt op? Positief: Open, internationaal, vrij. Negatief: weinig Nederlands, abrupt einde, afleiding, te vlakke inhoud.

Firma A. H. Kerkhof & Zn
Uitvaartzorg sinds 1892

Dienstverlening op maat door uitvoering van:

- levensbeschouwings- en geloofsgebruiken en individuele wensen

Uitvaartcentra

- Sorghvliet Groot Hertoginnelaan 1
- Waldeck Oude Haagweg 28
- Nootdorp Veenweg 14

of uitvaartcentrum naar uw keuze

Thuisopbaring volgens uw wensen met de juiste zorg en middelen

Groot Hertoginnelaan 227
2517 ET 's-Gravenhage
firma@kerkhof-uitvaartzorg.nl

070 345 16 76
www.kerkhof-uitvaartzorg.nl

Zorgvuldige aandacht en professionaliteit, al vier generaties een familietraditie

Engelen & Spoor
UITVAARTVERZORGING

Gericht naar uw persoonlijke wensen

Verzorgen en hulp bij verzekeringen en deposito's

Diverse uitvaartcentra beschikbaar, o.a. 'Sorghvliet', Groot Hertoginnelaan, 's-Gravenhage

Kantoor
Jan van Nassastraat 110, 's-Gravenhage
Tel. (070) 350 7000
(dag en nacht)

info@engelenenspoor.nl www.engelenenspoor.nl

Van Der Helm
uitvaartzorg

persoonlijke begeleiding bij uitvaarten... van mens tot mens...

070 - 335 03 97 - www.vdhuz.nl

Bosbeskapel

Vogelgefluit door de open vensters

KERKENTEST Vlak achter begraafplaats Oud Eik en Duinen staat een kerk die naar een klein vruchtje genoemd is: de Bosbeskapel.

'KUNNEN WE GEEN BUITEN-dienst houden?', vraagt een vrouw bij de ingang van de Bosbeskapel. Het is een warme dag en de kerkzaal ligt hoog. 'Het is vast bloedheet boven!' Maar binnen draaien de ventilatoren en er staan gezellig wat raampjes open, waardoor het best te doen is.

Vandaag gaat ds. Nico den Bok voor, die hier jaren geleden predikant was. Ik herinner me dat hij bekend stond om zijn moeilijke preken. Ik ben nieuw. Hij laat een kinderlied zingen over geloof, hoop en liefde en belooft dat er in de preek nog een vierde

centraal woord bij komt. Dat blijkt 'vergeving' te zijn. Of eigenlijk: toegeven dat je fouten maakt en dat je vergoeding nodig hebt.

Den Bok begint met het statement dat de mens tot zijn laatste snik een zondaar is. Dat hoeft helemaal geen deprimerende gedachte te zijn, integendeel. Als niemand het kennelijk kan nalaten te zondigen, dan is dat iets dat we van de ander herkennen. Dat maakt ons mild in de veroordeling van elkaar. Wij zijn broeders in onze zondigheid en zusters in barmhartigheid: 'Wie zelf echt vergeven is, oordeelt anders over anderen.'

'Zijn manier van preken is nog precies hetzelfde', hoor ik na afloop in de wandelgangen. Vooral hoofd, minder hart, zeggen sommigen. Ikzelf vond het juist een verfrissende preek waarin diepgang en troost op een prettige manier samengingen. Mijn buurvrouw is expres naar deze dienst gekomen om Den Bok te horen; kennelijk ben ik niet de enige die het wel kan waarderen.

Steen

Tegen het einde worden twee gemeentelieden herdacht die afgelopen week overleden zijn. Er wordt lang bij hen stilgestaan. Letterlijk: staand horen wij een uitgebreide schets van de levenslopen van beide vrouwen. In een gewijde stilte wordt tot twee keer toe een steen met hun naam erop bij de gedachtenistafel gelegd. Terwijl de dienstdoende ouderling in eerbied een tijdje bij de stenen blijft staan, klinkt door de geopende ramen het gefluit

'Broeders in zondigheid en zusters in barmhartigheid'

van een vogel. De concentratie treft me. Het is een fijne club mensen, vertelt een van de gemeentelieden tijdens de koffie. De komst van de 'Valkenbosers' – leden van de gesloten Valkenboskerk – heeft de gemeente beslist goed gedaan, zegt hij.

Als ik buiten kom, hoor ik dat een aantal mensen meteen doorgaat naar de crematie – op zondagmiddag! – van een van de overleden vrouwen.

Een blik op de koffiedrinkers vanaf de hooggelegen kerkzaal van de Bosbeskapel

MARGOT C. BERENDS

Portugeestalige viering in Marlotkerk

‘Dit voelt als thuis’

KERKENTEST In de wijk Marlot staat een landelijk aandoend, katholiek kerkje. Daar is regelmatig een Portugeestalige viering.

Portugeestalige viering in de Marlotkerk.

OP DE FIETS NAAR DE PORTUGEESTALIGE woord- en communieviering hoor ik mensen elkaar al begroeten met *bom dia*. Blijkbaar ben ik op de goede weg. Driemaal per maand is er een Portugeestalige rooms-katholieke viering. Per keer komen daar zo'n zestig tot tachtig mensen op af, voornamelijk Portugezen en Brazilianen.

Rieten dak

Voor in de kerk staat een bekken met water. Bij binnenkomst dopen de kerkgangers hun vingers erin en slaan een kruis. Een moment van verstillig. *Em nome do Pai, em nome do Filho, em nome do Espírito Santo, Estamos aqui*. In naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, wij zijn hier. Opmerkelijk en mooi om je te melden bij God.

Dan kondigt de pastor mijn aanwezigheid aan. Van verschillende kanten klinkt: 'Welkom!' De kaarsen branden. Er wordt gezongen, gebeden, geluisterd en geantwoord. Het interieur draagt bij aan de warme sfeer. Het rieten dak heeft een haast landelijke uitstraling. De mensen lijken zich hier thuis te voelen, ze kennen elkaar. Het *Onze Vader* wordt staand, hardop en

hand in hand gebeden, waarbij het middenpad simpelweg wordt overbrugd. De verbondenheid is ook onmiskenbaar bij het elkaar de Vrede van Christus toewensen.

In een kapelletje staat een kleine zee van brandende kaarsjes bij beelden van Maria en van Aparecida, een Braziliaanse heilige. In mei en in oktober is er een bescheiden Mariaprocesie, naar aanleiding van de twee Mariaverschijningen in Fatima in Portugal. Ter verering van Maria loopt de gemeente dan met haar beeld rond de kerk.

Bij de koffie na afloop blijkt dat de kerkgangers zich inderdaad vertrouwd voelen met elkaar. 'We voelen ons hier thuis door de taal,' zegt een dame. 'Hier heb ik iedere week contact met mijn eigen taal en cultuur', voegt een ander eraan toe. 'Ik spreek heel de week Nederlands, dus hier is het

Twee maal per jaar is er een bescheiden Mariaprocesie

thuiskomen.' De Portugezen en Brazilianen vormen een gemeenschap met elkaar. 'We zijn allemaal katholiek', zegt een Braziliaanse vrouw. 'Een Nederlandstalige katholieke kerk is ook goed, maar voor mij is het toch een ander gevoel. Het lijkt hier wel familie, het is gewoon gezellig.'

Na afloop zie ik veel hartelijke omhelzingen. Pastor Eijken zegt haast verontschuldigend: 'Elders vinden ze het vaak wat koel.'

JOLLY VAN DER VELDEN

Wat valt op? De sfeer is verwelkomend, verbindend, warmbloedig.

Gevarieerde kunst Aandachtscentrum

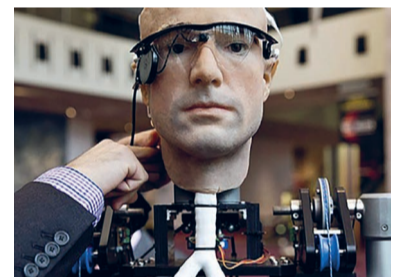
Louise Smits maakt mooie schilderijen over alledaagse thema's. Paul Overbeek heeft de joodse wijk in Antwerpen gefotografeerd. Atelier Feniks maakt keramiek. Het Aandachtscentrum stelt de gevarieerde werken van deze kunstenaars tentoon.

GEOPEND TOT 22 JULI. MAANDAG 13:30-16:45 UUR, DINSDAG T/M VRIJDAG 10-16:45 UUR, ZATERDAG 10:30-13 UUR. SCHOOLSTRAAT 18 (CENTRUM).

Sleutelen aan de mens

Hoe verhouden techniek en ethiek zich tot elkaar? Hoe veranderen onze technische mogelijkheden, de kijk op wat we (ethisch) mogen? Waar liggen de grenzen? Reinhold Philipp, predikant in de remonstrantse kerk, plaatst de discussie in tijdsperspectief en gaat erover met belangstellenden in discussie. Aansluitend een hapje en drankje.

DONDERDAG 13 JULI, 17:30 UUR. REMONSTRANTSE KERK.

Duinzichtkerk

‘Een roomse protestantse dienst’

KERKENTEST De Benoordenhoutse Duinzichtkerk biedt ook onderdak aan voormalige Vredeskappers uit de Archipelbuurt. Daarom is deze club mensen behalve toegewijd ook wat gemoedelijk.

DE KLOK WORDT GELUID', staat er op de liturgie. Het blijft echter stil. Een man voor me zegt halfslud tegen de koster, die weer voor hem zit: 'Bingngng, bingngng.' De koster kijkt omhoog naar de orgelgalerij. Hij maakt een gebaar alsof hij met twee handen aan een klokkentouw trekt. Het werkt! Vier keer klinkt er gebimbam. Kennelijk zit daar het knopje voor de kerkklok.

Niet supervroom

Het voorvalletje tekent de sfeer: deze gemeente zal niet snel in emoties vervallen. Ds. Corrie van Duinen leest rustig en geconcentreerd de lappen tekst voor die horen bij het aftreden, de herbevestiging en nieuwe bevestiging van zes ambtsdragers. Ook in haar preek gebruikt ze kalme, heldere taal. 'Pas als je met Jezus verkeert en de relatie met hem aangaat, leer je hem kennen', zegt ze. 'Geloven of twijfelen is dan niet meer zo belangrijk.

‘Twijfel je? Ga maar mee doen’

Ga maar mee doen. Een predikant en kerkeradsliden zijn geen supervrome mensen, niets menselijks is hen vreemd. Maar die kerkeradsliden durven het wel aan om mee te doen. Op hoop van zegen.' Toen Van Duinen bij de aanvang van de dienst binnenkwam, liep de voltal-

Na de dienst wisselen kerkgangers de laatste nieuwtjes uit.

lige kerkerad in een lange stoet mee. 'Dat doen we niet om indruk te maken', vertelt ze, 'maar om aan te geven dat een ambtsdrager het niet alleen hoeft te doen.' Deze dienst bepaalt me meer dan ooit bij de functie die kerkeradsliden hebben. Dat komt vooral door de warme betrokkenheid die uit Van Duinens woorden en toon klinkt.

De vers bevestigde diaken zit op een kamerkoor, waarvandaan ze nog negen andere zangers heeft meegenomen. Dit speciale koortje zingt op een

opvallend hoog niveau. Na afloop zegt een van hen, die van rooms-katholieken huize is: 'Ik heb nog nooit zo'n roomse protestantse dienst bijgewoond. Met liederen als "Libera me, Domine", met de vredeswens, met al die gebrandschilderde ramen hier en met applaus voor het koor.'

Ik vraag enkele bezoekers waarom ze hier graag komen. Een paar noemen een nogal prozaïsche reden: de Vredeskapel ging dicht en de leden zijn naar deze kerk gegaan. Ze voelden zich erg welkom, ze zijn open, spontaan en

warm ontvangen. En er zijn zoveel activiteiten!

Hoe zal ik deze club mensen beschrijven? Gemoedelijk. Niet uitbundig, wel toegewijd.

MARGOT C. BERENDS

Wat valt op? Veel donker hout, daardoor een stemmig gebouw. De predikant drentelt tijdens de collecte gezellig door het gangpad.

Herdenking einde WOII in Nederlands-Indië

Voor de zeventiende keer wordt in de Duinzichtkerk het einde herdacht van de Tweede Wereldoorlog in het voormalig Nederlands-Indië. Twee verhalen staan tijdens de herdenking centraal. De scheepsramp met het schip Junyo Maru, waarbij duizenden mensen om het leven kwamen. En het tragische lot van Indonesische dwangarbeiders. Op de bijeenkomst wordt het boekje *Helend Herdenken: kroniek van de herdenkingsbijeenkomsten in de Duinzichtkerk* gepresenteerd. Ook wordt er nagedacht over het nut van herdenken en de mogelijkheden tot verzoening. Er is muziek en zang. Organisatie: Haagse Gemeenschap van Kerken en de Duinzichtkerk.

ZONDAG 13 AUGUSTUS, 16:30 UUR. DUINZICHTKERK.

Deutsche Evangelische Kirche

Met visioenen kun je alles

KERKENTEST Aan een smalle straat in het centrum staat de Deutsche Evangelische Kirche. Het gebouw is verrassend. De schoonheid van de kerk is voor een van de bezoekers een reden om er vaker te komen.

Interieur van de Deutsche Evangelische Kirche.

WANNEER JE BEKENDE WOORDEN in een andere taal hoort, klinken ze soms weer als nieuw. Dat overkomt mij wanneer ik een dienst meemaak in de Deutsche Evangelische Kirche aan het Bleijenburg; een mooi, hoog gebouw met prachtige ramen. De meeste elementen van de dienst zijn herkenbaar: het kyrie (gebed om ontferming) en gloria (de lofprijzing), een bijbellezing en een preek. Na een kwartiertje gaan

Hoop houden, ondanks oorlog en geweld

de kinderen naar de 'Kinderkirche'; ze krijgen een brandende kaars en een vriendelijk woord mee en komen daarna niet meer terug.

Aleppo

Vikarin Kristin Zimmermann begint haar preek met een citaat van oud-bondskanselier Helmut Schmidt: 'Wer Visionen hat, sollte zum Arzt gehen.' Met je visioenen ga je maar naar de dokter; in de politiek en in het leven van alledag kun je er weinig mee. Maar in het vervolg van haar betoog weerlegt ze dit juist. Centraal staat het visioen van vrede en gerechtigheid van de profeet Jesaja, dat ze mooi weet te verbinden met hedendaagse visioenen.

Zoals dat van de 15-jarige Achmed. Hij maakt een maquette van zijn geliefde stad Aleppo, die helaas wordt verwoest door het oorlogsgeweld. Achmed moet vluchten, maar begint daarna vol goede moed opnieuw. God zoekt mensen zoals Jesaja en Achmed, aldus Zimmermann. We moeten ons niet afwenden van de ellende, maar hoop houden voor het verwoeste land.

Na de zegen spreek ik een man die de meeste zondagen in deze kerk te vinden is. Een jaar of twaalf geleden is hij hier terechtgekomen. Hij is voor een kwart Duits, vertelt hij, door een van zijn grootmoeders. Redenen om de diensten te bezoeken zijn voor hem de mooie liturgie en het gebouw, ook zingt hij mee in het koor. In de preken mist hij soms diepgang en daarom wijkt hij weleens uit naar Scheveningen, naar de Oude Kerk of de Bethelkerk.

IRNA VAN DER WEKKE

Wat valt op? Onder de circa vijftig kerkgangers zijn ongeveer alle leeftijdsgroepen wel vertegenwoordigd. Wat anders kan: als nieuwkomer zou ik een papertje willen hebben met de vaste onderdelen van de dienst. Ook jammer dat niemand vertelt wat het gastkoor precies zingt.

DEN HAAG SLAAPT NOG ALS IK op weg ga naar de Evangelisch-Lutherse gemeente aan de Lutherse Burgwal. Bij binnenkomst een hartelijk welkom door ds. Trinette Verhoeven, de ouderling van dienst en enkele vrijwilligers. Ik krijg het Liedboek aangereikt en een Zondagsbrief, inclusief de orde van dienst. Ongeveer veertig personen zijn aanwezig, in leeftijd variërend van een jaar of 4 tot 80-plus.

Loes Klijn, de ouderling van dienst, vertelt rustig en duidelijk dat het vandaag zondag Trinitatis is: feest van Vader, Zoon en Heilige Geest. Zij geeft uitleg over het bloemstuk op de tafel. Een driehoek versierd met verschillende witte bloemen en klimop, symbool van vertrouwen (zie foto).

Voetballen

Trinette Verhoeven roept de kinderen naar voren en laat een doos met een geheim zien: zij haalt er een bal uit. Hebben de kinderen wel eens een klein geheim? En wat is er bijzonder aan een bal? Hij heeft geen begin en geen einde. Je hoort de kinderen nadenken. Een van hen roept dat je met de bal ook kunt voetballen!

Een bal heeft geen begin en geen einde

Het valt op dat de predikant de volle aandacht van de kinderen heeft. In de kindernevendienst hebben de kinderen stickers op de bal geplakt. Waaraan denken zij bij het woord God? Hemel, vrede, de Vader is liefde, Jezus aan het kruis.

In haar preek staat Verhoeven stil bij het feest van de Heilige Drie-eenheid: een lastige zondag. Op de voorzijde van de Zondagsbrief prijkt een afbeelding van drie hazen of konijnen, afkomstig van een kerkraam in Paderborn. Zij delen hun oren. Zo communiceren zij. De hazen kunnen niet zonder elkaar, net zoals de Vader, Zoon en Heilige Geest bij elkaar horen.

Na afloop spreek ik verschillende kerkgangers. De meesten zijn geboren

Evangelisch-Lutherse gemeente

Ruimte en vrijheid

KERKENTEST In de Evangelisch-Lutherse gemeente (centrum) staat vandaag een bloemstuk in de vorm van een driehoek. Het is de zondag van de Heilige Drie-eenheid.

Interieur van de Evangelisch-Lutherse kerk.

en getogen lutheraan. Zij ervaren ruimte en vrijheid in de Lutherse kerk en zijn gehecht aan de liturgie. Men voelt zich hier echt thuis, er heerst een goede sfeer. De vrijwilligers zetten zich in voor een scala aan activiteiten. Van cantorij tot ouderenwerk, van liturgisch bloemschikken tot de voedselbank in de Lukaskerk. Zo geven zij

allen op een eigen manier invulling aan hun geloof.

Als rooms-katholiek viel het me op dat gebeden en opbouw van de dienst veel overeenkomsten vertonen met een eucharistieviering. Een waardevolle ontdekking op deze 'lastige zondag'.

MONIQUE MEEUSSEN

Wat valt op? Staande een overleden lid van de gemeente herdenken. Aandacht voor de naaste. Je voelt je welkom. Subtiel orgelspel bij lied 'Zij zit als een vogel'.

Pleidooi voor 'Orde van theelepeltje'

Met een theelepeltje water een uitstaande brand blussen? Hopeloze zaak. Maar als mensen, die geloven dat het wel kan, hun lepeltje daartoe oppakken, is niets onmogelijk. Dat dacht schrijver Amos Oz toen hij het idee lanceerde voor de 'Orde van het theelepeltje'.

Het Haags Vredesinitiatief, een groep Hagenaars die zich inzet voor vrede, wil in Nederland de Orde van het theelepeltje oprichten. De Orde wil verbindingen versterken en de lepeltjes daarin een symbolische rol laten vervullen. Ze brengt hiertoe de lepeltjes uit als sierspeldjes. Wie zich daarmee toet, verklaart zich te scharen achter het motto van de Orde: 'Samen voor Verscheidenheid in Verbondenheid'. Het theelepeltje symboliseert daarnaast het vertrouwen op de positieve werking van elke serieuze poging om de wereld leefbaarder te maken.

THEELEPELTJE BEMACHTIGEN, INFORMATIE INWINNEN? SCHRIJF NAAR INFO@THEELEPELTJE.NL OF ZIE WEBSITE THEELEPELTJE.NL (IN ONTWIKKELING).

Noorderkerk

Wat een sprankelend geheel!

KERKENTEST De gereformeerde Noorderkerk in Duinoord hoort bij de landelijke Protestantse Kerk, maar is in Den Haag zelfstandig gebleven. Is deze gemeente net zo saai als het grauwe linoleum dat op de vloer ligt? Niets is minder waar.

Lekker met je Fidget spinner spelen voordat je naar de kindernevendienst gaat.

KRITISCH MAAR WELWILLEND, ZO MOETEN de kerkentesters hun kerkdienst beschrijven. Vooraf wist ik al waarover ik kritisch zou zijn. Mijn kamerkoor repeteert hier en steeds weer valt me de klunzigheid op van een grote geknoopte afbeelding van het Laatste Avondmaal, met daaromheen een krans van gekleurde kerstlampjes. Ook de lelijkheid van de viesgroengrijze linoleumvloer was me een doorn in het oog. De kerkdienst zou dus ook wel duf en suf zijn, dacht ik. Zelden heb ik mijn vooringenomen ideeën zo moeten bijstellen. Wat een sprankelend geheel! Oké, ik bezocht de kerkdienst waarin ds. Ruud Stiemer afscheid nam, dus was het drukker en

gevarieerder dan anders. Maar toch. Wat opviel was de combinatie van ongecompliceerdheid en niveau. Alle gemeenteleden die iets te berde brengen, zijn goed van de tongriem gesneden. Geen gestumper maar ook geen dikdoenerij, wel intelligentie en humor.

Ook het orgelspel verrast me. Voor de dienst klinkt een boeiende improvisatie. Terwijl de gemeente 'Zijn lof ontspringt als een fontein' zingt, verklankt de organist de fontein zo levensecht dat ik even schrik: wat hoor ik? Een aanslag, ambulances? Voordat we het lied 'Wij leven van de wind' zingen – het is vandaag Pinksteren – ontlokt organist Jan Korenhof het instrument gelui-

den die in alle toonaarden doen denken aan storm, een bries, wind. Prachtig! Ruud Stiemer is optimistisch. Hij schetst hoe deze kleine stadsgemeente het hoofd boven water houdt, doordat de gemeenteleden zich zo enthousiast inzetten. 'Begonnen de eerste gemeentes niet ook zo klein? En heeft de Geest, die met Pinksteren binnenwaait, er niet voor gezorgd dat die kleine groepjes groter werden? Als we ons laten raken door die Geest, kunnen we vol vertrouwen de toekomst tegemoet gaan.'

Ongecompliceerdheid gaat samen met niveau

Schreef een vorige predikant van de Noorder nog kritische stukjes over homoseksualiteit, in deze dienst treedt de man van Ruud Stiemer naar voren en zingt een mooi lied. Hij heeft een tijdje terug ervoor gekozen in deze kerk belijdenis te doen. Wie vandaag ook een lied zingt: Nurindin, een vluchteling uit Tadzjikistan, die op de zolderetage van de kerk woont. Deze gemeente staat midden in het volle leven.

Dat is waarom de mensen hier graag komen, vertellen ze. Het is een warme gemeenschap, er is aandacht, je voelt je welkom, je hebt gauw aansluiting, het is een sociale club en er kan veel, 'als het Woord van de Heer maar centraal staat'. En: men vindt de kerk zo mooi. Ik kijk rond. Ja! Nu zie ik het ook.

MARGOT C. BERENDS

Wat valt op? Zon door glas-inloodramen. Veel kinderen, verder ook alle leeftijden vertegenwoordigd. Opgeruimde sfeer.

Tussen waarheid en (zelf)kritiek

Kun je tegelijkertijd zeker zijn van 'jouw' waarheid en openstaan voor (zelf)kritiek? Deze vraag is het onderwerp van een serie lezingen door Johan Goud. Hij gaat daarbij in op Socrates, Voltaire, Nietzsche en Kundera. Goud, predikant van de remonstrantse gemeente, was tot 2015 hoogleraar 'religiewetenschap en filosofie' aan de Universiteit van Utrecht.

LEZINGEN OP 19, 21, 24, 26 JULI; 14-16 UUR. REMONSTRANTSE KERK.

Vrijdag stappen met de broeders

De Broeders van St. Jan proosten en praten er iedere maand met jongeren op los. Ze nodigen 18-35-jarigen uit om, onder het genot van hun kloosterbierje 'Haagsche Broeder', in gesprek te gaan over het christendom, de filosofie en theologie.

IEDERE EERSTE VRIJDAG VAN DE MAAND, 20-22:30 UUR. OUDE MOLSTRAAT 35.

Liberaal Joodse Gemeente

Toosten op het leven: 'Lechaim!'

KERKENTEST Een nieuwkomer is in de sjoeldienst van de Liberaal Joodse gemeente (op de Prinsessegracht) geen buitenstaander.

IETS NA HALF TIEN KOM IK DE ZATERdagochtend voor Pinksteren de synagoge binnen. De sjoeldienst is al begonnen en ik zoek snel een plekje. Mijn bezwaarde gevoel omdat ik te laat ben – ik had geen regenpaktijd ingecalculerd – verdwijnt snel. Het blijkt hier geen probleem te zijn om later binnen te komen en dan ook nog even handen te schudden en elkaar 'sjabbat shalom' te wensen. Ondertussen gaat de dienst

Wat valt op? De mix van eerbied en vrolijkheid. Eeuwenoude woorden en tradities en de waardering van het hier-en-nu. Iemand zegt: 'Het gaat altijd om vandaag.'

gewoon door en wisselen gebeden, lofzangen, liederen en lezingen elkaar af. Het komt natuurlijk op me over, als een vrolijk geheel van godsdiensttoefening en menselijke ontmoeting. Voor de lengte van de dienst – zo'n tweeënhalf uur – hoef ik ook niet bang te zijn: 'Als je naar de wc moet mag je gerust gaan; het leven gaat altijd voor,' aldus de vrouw die voor me zit.

Na de gebeden – het Sjema en de Amida – begint de Thoradienst. Er gaat een grote kast open waaruit een boekrol wordt gehaald, die vervolgens door de ruimte wordt gedragen. Veel mensen raken de rol even aan met hun gebedenboek of met de punt van hun gebedsmantel. Dat laatste geldt overigens alleen voor de mannen, want de

vrouwen dragen geen gebedsmantel. Ik kijk ernaar, maar ben plotseling ook even deelgenoot als mijn voorbuurvrouw met haar gebedenboek het mijne aanraakt. Ook legt ze af en toe uit wat er gebeurt. Wanneer een jongen van een jaar of twaalf naar voren wordt geroepen om een gedeelte te lezen, vertelt ze dat hij daarmee oefent voor zijn bar mitswa. Ook anderen worden geroepen om een gedeelte te lezen of een gebed uit te spreken. Daarna krijgen ze een persoonlijke zegenwens van rabbijn Marianne van Praag. De lezingen, liederen en de meeste gebeden zijn in het Hebreeuws, Een enkel gebed is in het Nederlands, evenals de toespraak van de rabbijn. Na afloop staan er tafels vol lekkere

Interieur van de synagoge.

dingen klaar – onder andere van een pasgetrouwd paar – en krijgt iedereen een glaasje wijn. Er wordt een zegen uitgesproken en we toosten op het leven: 'Lechaim!'

Ik praat na met een vrouw die me vertelt dat haar joodse familie na de oorlog weinig meer met het jodendom deed. Zelf voelde ze zich er juist ster-

ker mee verbonden en ze komt de laatste jaren ook steeds vaker naar de synagoge. 'Het is veel meer dan alleen een godsdienst', zegt ze. 'Het gaat om de hele joodse cultuur en traditie; het is een manier van leven en van zijn.'

IRNA VAN DER WEKKE

IN - DRUK

MOZES' NOEMDEN DE VERSLAAFDEN en zwerfjongeren ds. Douwe Wouters met zijn indrukwekkende baard. Afgelopen op de lokroep van vrijheid en makkelijk verkrijgbare drugs, vonden ze bij Stichting De Regenboog in hartje Amsterdam een veilige pleisterplaats.

Zelf werkte ik begin jaren zeventig bij Tot Heil des Volks in de Willemsstraat, waar verslaafden konden afkicken. Een oude loot van het negentiende-eeuwse Reveil, die de 'bewaarscholen' een nieuwe bestemming had gegeven. Jeugdhostels en een opvangcentrum in de stad en re-integratie in een buitencentrum in de Betuwe. Iets te evangelisch bevlogen voor de kerken die zich vooral met het onrecht ver weg in de wereld bezig hielden.

Twee dominees in Amsterdam-Zuid, Paul Aalders en Douwe Wouters, konden het niet langer aanzien dat jonge mensen in hun stad crepeerden. Samen met Youth for Christ en

MOZES IN MOKUM

Jeugd met een Opdracht kreeg, vanuit het rooms-katholieke Vincentiushuis, het goede nieuws van Jezus handen en voeten. Zo veelkleurig als de regenboog dus.

Als hulpverlener op dit terrein mocht ik De Regenboog een tijd lang adviseren. Er kwam een zomer-jongerenproject, waarin vrijwilligers in de zomermaanden uit heel Nederland kwamen om in het Vondelpark en rond het Centraal Station hulp en voorlichting te geven. Voor die tijd een bijzondere oecumenische opzet: een hervormde en gereformeerde predikant, evangelische bewogenheid en een rooms-katholiek thuishonk.

Douwe Wouters, met zijn indrukwekkende gestalte was de bezielende gangmaker en pastor. Hij was een krachtig pleitbezorger voor goede voorzieningen voor verslaafden in de stad. Als een Mozes ging hij voorop – organiseerde zelfs eens een kraakactie – en er kwam

een 'spuitenruilpunt'. Want het injecteren met vuile injectienaalden kon geelzucht veroorzaken of het aidsvirus overbrengen. Een initiatief dat aanvankelijk omstreden was, want zo faciliteerde je het drugsgebruik, werd gezegd.

De Regenboog had in de eerste jaren weinig steun van de protestantse kerken in de stad. Het werk bewoog zich te zeer buiten de bekende diaconale en theologische kaders. Mozes, het was een mooie typering voor de man die alles op alles zette om 'het langharig tuig' uit het slavenhuis te bevrijden. Waar geen weg was, baande hij een weg. Maar hij liet ook de kerk, zo op rust en orde gesteld, niet los. Samen op weg, met losers die het van zichzelf wisten en het nog niet wisten, dat kenmerkte hem. Dat kan alleen als je je het geloof steeds

weer te binnen zingt, de mensen niet verlaat en Gods woord bent toegedaan, zoals dichter Willem Barnard het in een lied onder woorden heeft gebracht.

Douwe Wouters overleed in mei. In de viering waarin afscheid van hem werd genomen, werden de zaligsprekingen gelezen (Matteüs 5). Als een nieuwe Mozes laat Jezus hier horen wat de grondwet is van het samenleven. Hierin koepelt de belofte van Gods ontferming zich als een regenboog over alle armen en kwetsbaren. Over allen die snakken naar recht, vrede en vrijheid. Met heel het veelkleurig volkje – buiten en binnen de kerk – dat hiermee de woestijn aandurft, wist Douwe Wouters zich verbonden. Want de vrijheid moet gevonden, overal waar mensen het onderspit delven.

ROB VAN ESSEN

AGENDA: JULI/AUGUSTUS

(actueel: kerkindenhaag.nl)

Voor adressen van kerken zie pagina 6. Tips/aankondigingen voor het september nummer s.v.p. opgeven via redactie@kerkindenhaag.nl. Ga naar kerkindenhaag.nl voor digitale opgave en de jaarplanning (grijze balk onderaan).

Orgel aan Zee

Orgelconcert door Klaas Trapman.
Za 1, 29 juli; 15-16 u ■ Oude kerk Scheveningen

Luther-muziek

Orgelconcerten ter ere van reformator Luther, op het Batz-orgel.
Za 1, 8, 15, 22 juli; 12:45-13:30 u ■ Lutherse kerk

Zomergoed

Verhalen, workshops, soep maken: vermaak en bezinning voor jongvolwassenen. Org.: StekJong.

Zo 2 juli, 15-18:30 u ■ Westbroekpark. Info: stekjong.nl

Mediteren

Christelijke meditatie met stilte, teksten en lichaams oefeningen.
Donderdagen, 19-20:30 u ■ Galerie 44, Molenstraat 44

Muzikale buurtkoffie

Cabaretduo 'De Twee Vliegen', bestaande uit Greetje Jansen & Hilde ter Laak, brengt humoristische sketches en liedjes. En stadstroubadour Martijn Breeman zingt romantische en ontroerende kleinkunstliedjes.
Wo 5 juli, 10-12 u ■ Maranathakerk

AlleenCafé

Ontmoetings- en gespreksplaats voor rouwenden.
Di 11 juli, 8 aug; 15-17 u ■ Buurt-en-Kerkhuis De Oase

Jaren zestig

Duo Arie Spaans en Jille van der Veen met nostalgi-

sche tophits uit de jaren zestig.

Wo 2 aug, 10-12 u ■ Maranathakerk

Abdijdag

Dag met lezingen en workshops op de sterfdag van de naamgever van de pastoor Van Arskerker, de h. Johannes Marie Vianney. Info: rkparochiedevierevangelisten.nl/pastoorvanars/
Vr 4 aug, 10:30-17 u ■ Pastoor van Arskerker

Orgelbespelingen Abdijkerk

Iedere zondagmiddag orgelconcerten door gevarieerde organisten.
Alle zondagen in juli en augustus, 15.30 u ■ Abdijkerk.

Orgelconcerten Den Haag

Op alle historische orgels in de binnenstad worden deze zomer concerten gegeven. En van 22 tot 26 augustus is er in de Grote Kerk een internationaal orgelfestival. Volledige agenda: haagsorgelkontakt.nl

PERSONALIUM

Inge Vianen

Inge Vianen is de nieuwe voorzitter van het Straatpastoraat in Den Haag. Tussen 2012 en 2015 was zij er vrijwilligerscoördinator. Ze combineerde deze functie met haar fractievoorzitterschap van GroenLinks in de gemeenteraad. Momenteel werkt Vianen in de ontwikkelingssector voor de bescherming van tropische bossen. Het Straatpastoraat wordt nu gevormd door pastores Mariëtte Brekelmans en Klaas Koffeman, en vrijwilligerscoördinator Rieneke de Vries.

Ontmoetingsreis naar Israël en Palestina

In 2018 is het zeventig jaar geleden dat de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens het licht zag. Maar 1948 wordt ook herinnerd als het jaar waarin de huidige staat Israël werd uitgeroepen en honderdduizenden Arabieren uit (voormalig) Palestina ontheemd raakten.

Een reis naar Israël, tussen 12 en 22 april 2018, komt in het teken van die gebeurtenissen te staan. Reizigers ontmoeten vertegenwoordigers van verschillende Israëliëse en Palestijnse organisaties (moslims, joden en christenen). Ze krijgen inzicht in de invloed van de huidige politiek op het dagelijkse leven van bewoners. Reizigers hebben een luisterende houding en krijgen volop de gelegenheid om te reflecteren op alles wat gezien en gehoord wordt. Er zijn drie verblijfsplekken: Haifa (Galilea), Bethlehem (West Bank) en Oost-Jeruzalem.

De organisatie wordt gedragen door Meta Floor (tussen 2007-2012 werkzaam voor Kerk in Actie in Oost-Jeruzalem), in nauwe samenwerking met de Hagenaars Martin Koster, Janie van Middelkoop, Willem Jansen en Robert Reijns.

Informatiedag

Belangstellenden kunnen een informatiedag bijwonen op zaterdag 23 september, 14:30-16:30 uur, aan de Amaliastraat 10 (gebouw van Initiatives of Change). Opgave bij Martin Koster, m.koster@kpnplanet.nl. Reisprogramma: zie kerkindenhaag.nl/reis

Dankzij legaten blijft vermogen PGG op peil

De jaarrekening van de Protestantse Gemeente (PGG), die eind juni voorlopig is vastgesteld, laat zien dat onder andere dankzij ontvangen legaten ook in 2016 de uitgaven en inkomsten elkaar ongeveer in evenwicht hebben gehouden. De begroting ging nog uit van een exploitatiekort van vijf ton. Het vermogen is licht

OPROEP

Gast aan Tafel

In Nederland wonen ongeveer 250.000 vluchtelingen. De ervaring leert dat de meesten na vijf jaar in Nederland blijven. Maar wie zijn 'zij' eigenlijk? Het project 'Gast aan Tafel' brengt sinds 2015 vluchtelingen de eetkamer binnen. De opzet is simpel: een Nederlandse deelnemer en nieuwkomer dineren een half jaar elke maand om beurten bij elkaar. Volgens projectvoorzitter Michiel Hardon zijn hierdoor mooie vriendschappen opgebloeid, en denkbeelden over vluchtelingen positief gewijzigd. De vriendinnen Julia (Nederlandse) en Shawira (Syrische) vertellen erover in het septembernummer van KDH. De organisatie zoekt meer gastgezinnen. Interesse? Informatie op website.gastaantafel.nl of bij Michiel Hardon, michielhardon@hotmail.com.

Walk of Peace

Twee jaar geleden hield stichting PAX een wandeling door Den Haag, een 'Walk of Peace' tijdens de vredesweek in september. De wandeling, een vredesmanifestatie van mensen met verscheidene levensovertuigingen, ging van station Hollands Spoor naar de tuin van het Gemeentemuseum. Pax hoopt dat dit jaar overal in Nederland voor de vrede gewandeld wordt. Het 'Haags Vredesinitiatief', een groep vertegenwoordigers van Haagse kerken en betrokkenen bij PAX, wil zo'n wandeling in Den Haag organiseren. Ze vindt het belangrijk om mensen met verscheidene levensbeschouwelijke achtergronden bij de organisatie te betrekken, 'want vrede ontstaat bij ontmoetingen'. Interesse? Informatie bij Marie-Anne van Erp, 06 51756565 / zwaluwen@xs4ll.nl

Chinese kerk

Zestien programmapunten

KERKENTEST Waar krijg je als nieuweling in een kerk een applaus als welkom en een eigen tafeltje in de koffiekamer? In de Chinese kerk in het Laakkwartier is dat gewoon.

De Chinese kerk brengt meerdere generaties bij elkaar.

IK WOON VLAKBIJ CHINATOWN EN VIND DE Chinese gemeenschap toch wat gesloten. Als buitenstaander leg je er moeilijk contacten. Met enige schroom stapte ik dus de kerk van CE-ME Den Haag aan de Isingstraat binnen (stichting Evangelische Zending onder Chinezen in Europa). Ik werd hartelijk begroet door ontvangstmensen met tweetalige naamkaartjes en mocht aan een tafeltje 'voor nieuwkomers' mijn gegevens invullen op een formulier. Het is razend druk.

Er worden deze zondag twee diensten tegelijk gehouden. In de grote zaal een viering in het Kantonees en in een kleinere ruimte een bijeenkomst in het Nederlands voor jongeren. Ik zit naast de enige niet-Chinees in het gezelschap: een man die dertig jaar getrouwd is met een Chinese vrouw en zich op zijn gemak voelt in deze kerk.

Hardop lezen

De liturgie bestaat uit maar liefst zestien programmapunten, waarbij veel inzet van de bezoekers wordt verwacht. We lezen samen de geloofsbelijdenis, zingen praise-liederen, lezen de bijbelteksten voor en staan bij de gebeden. Een meisje legt me uit dat de boodschap van de Bijbel 'beter tot je doordringt als je het hardop leest'. Een andere vrouw schrijft mee als ds. Tze Mui preekt. 'Ik wil er wat mee doen.'

Het verhaal is vandaag Simson die letterlijk naar de Filistijnen gaat door toe te geven aan verlei-

COLOFON

KERK IN DEN HAAG MAANDBLAD
WWW.KERKINDENHAAG.NL WEBSITE

Juli/augustus 2017, jaargang 20, nr. 197

Uitgave van de Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage, de Evangelisch-Lutherse Gemeente Den Haag en de Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage-Oost.

Contact:

redactie@kerkindenhaag.nl
Tel. 06 30 16 48 20
Parkstraat 32, 2514 JK Den Haag

Hoofdredacteur: Jan Goossensen

Eindredacteur: Robert Reijns

Redactie: Margot C. Berends (tekstredacteur), Rob van Essen, Hans Hemmes, Rienk Lanooy, Irna van der Wekke, Marijke Witteman.

Redactionele medewerkers: Henk Baars (Stek), Hans Hemmes (kerkdiensten), Paul Schott, Margriet Quarles van Ufford (PGG).

Overige medewerkers: Rogier Chang (fotografie), Eric van den Berg (website), Matthijs ter Meer (fotografie), Pieter van Schouwenburg (vormgeving).
Druk: Opmeer Drukkerij bv.

ADVERTENTIES:

KERKINDENHAAG.NL/ADVERTEREN
E-MAIL: ADVERTEREN@KERKINDENHAAG.NL
TEL.: 06 123 130 53 (ROBERT REIJNS)

Los postabonnement:

€ 19,50 per kalenderjaar (10 nummers).
Opgave: info@kerkindenhaag.nl
Giften: IBAN NL35 INGB 0007 7749 10

dingen. Tze Mui haalt er lessen uit: 'Ga niet naar de disco of het casino. Slaap niet uit als je eigenlijk naar de kerk moet. Eer je vader en moeder en verlies God niet uit oog.'

Bij punt 15 ('Verwelkoming') is het mijn beurt. De voorzitter noemt mijn naam en er klinkt luid applaus. Wow, hoe gaaf is dat! Na afloop is er ruime tijd voor koffie en koek. De jongeren die ik vraag wat ze hier vinden, reageren verbaasd. Dit is hun thuis, ze zijn hier opgegroeid en willen graag het geloof met elkaar delen. 'Daar loopt mijn opa', zegt een meisje. Ik hoor een paar opmerkelijke dingen. Er zijn speciale Moederdag- en Vaderdagvieringen met een lichte lunch. 'Opdat vaders en vrienden die nog niet in de Heer geloven, het evangelie mogen aannemen.' De collecte is niet wekelijks, maar eenmaal per maand. Giften worden doorgaans via een bankrekening betaald. Er zijn veel activiteiten: fellowships, tienerkampen, senioren-dagen, bijeenkomsten met broeders uit andere gemeenten. In augustus wordt het veertigjarig bestaan van de kerk groot gevierd.

HANS HEMMES

Wat valt op? Wat valt op? Zeer persoonlijke ontvangst, waarschuwing voor gokverslaving in preek en aanwezigheid van veel jongeren.

advertentie

Wende
uitvaartzorg

wanneer het leven een wending neemt...

Gesina Versteeg

070 397 15 77 | www.wendeuitvaartzorg.nl
samen@wendeuitvaartzorg.nl

TROUBADOUR MARTIJN BREEMAN ZINGT MAANDELIJKS EEN LIED, TE BELUISTEREN OP KERKINDENHAAG.NL.

Groen nieuws!

'Zeg, heb je 't laatste nieuws gehoord?' vroeg de kastanje aan de heester.
'Den Haag heeft onlangs', ging hij voort, een kakelverse burgemeester.'
De heester sprak: 'Ja, inderdaad, ik heb het goede nieuws vernomen: een burgemeester van klimaat!
Wie had dat ooit nog durven dromen?'
'Het strand en 't Scheveningse bos, die worden echt met rust gelaten', verkondigde een rode vos.
Hij danste vrolijk door de straten.
'Da's nog al wiedes!' riep de eik,
'Zij wordt daar bijna toe gedwongen!
Den Haag mag dankbaar zijn, want, kijk, wij zijn tenslotte wel haar longen!
Een merel zong met lichte schroom:
'Het schijnt dat zij - da's wat ik hoorde - twee bomen plant voor elke boom die raadslid Revis eens vermoordde.'
'De auto', kwetterde de mus,
'verdwijnt, want iedere bewoner kan met de fiets of tram of bus:
Den Haag wordt veiliger en schoner.'
Ja, plant en dier riep 'Hiep hiep hiep!' en zette fijn de bloempjes buiten.
Alleen een oude wijze iep moest nodig weer zijn twijfels uiten:
'Wacht alles eerst maar af, zei hij,
'want het is burgemeester Krikke en zij is lid van de partij van "ikke, ikke, ikke, ikke!"
Maar dat klonk iedereen te zuur, dus daar wou niemand iets van weten.
Den Haag wordt één met de natuur en mag met recht weer 'Hofstad' heten.

Wees blij dus, want vanaf vandaag wordt alles beter in Den Haag!

Viering Stadspastoraat

'Hier kun je jezelf zijn'

Een kaarsje branden is populair.

KERKENTEST Vieringen van het Straatpastoraat zijn van een aangename rommeligheid.

GUSTAAF EN MARCEL ZIEN ELKAAR REGELmatig, al zouden ze nooit willen samenwonen. Dan verlies je je uitkering, verzekert Marcel. Dat er in de kapel van het Stads-klooster toevallig een viering aan de gang is, weerhoudt de broers er niet van uitgebreid bij te praten. Ds. Christiaan Donner legt de twee het zwijgen op, maar tilt er niet te zwaar aan. 'Hier kunnen ze zichzelf zijn', zegt Donner over zijn toehoorders, die bijna zonder uitzondering tot de

categorie 'dak- en thuislozen' behoren. Onder hen: zorgmijders, bewoners van opvanghuizen en woonprojecten, mensen die rondzwerven.

'Ze komen voor de weldaad van deze ruimte'

Deze vrijdag zitten er zo'n vijftien in de banken, vaak met vermoeide en argwanende blik. Of met

regelrechte wanhoop in de ogen, zoals de man die af en toe het hoofd in de armen verbergt. Hij is depressief en weet zich met zijn tijd geen raad. Het doet hem goed hier te zijn, zegt hij. Aan koken komt hij niet toe, zoals wel meer van de bezoekers. Daarom komt het goed uit dat er aansluitend gratis avondeten is. Wekelijks komen daar tot wel honderdtwintig mensen op af. Voor een aanzienlijk deel van hen is het de enige warme maaltijd in de week.

Is de dienst een soort voorrecht of zijn de bezoekers hier echt voor Gods woord? Donner: 'De mensen die hier zitten, komen hier vrij bewust voor de rust, de vrede en om elkaar te zien. Sommigen komen voor God.' God is volgens de predikant 'iemand om je aan vast te houden in de verwar-

ring'. 'Sommigen hebben een verward leven, zitten eenzaam op kamers. Ze komen voor de weldaad van deze ruimte.'

Tijdens de viering klinkt het gesis van een flesje frisdrank dat wordt opengedraaid. Regelmatig flakkeren de gesprekken op. Donner gaat rond met pen en papier om de wensen voor de gebeden te noteren, terwijl pianist Joop op de toetsen hamert. 'Neem mij aan zoals ik ben', zingen we. Het gezelschap bidt voor de zieken en de zwakken. En voor Gustaaf, die vanmiddag duizelig was, maar blij is dat hij er toch bij kan zijn.

MATTHIJS TERMEER

FOTOGRAFIE: CHRISTINE RUDERT

Europa in de Grote Kerk

De bijlage bij de vorige editie van Kerk in Den Haag over 'sacrale ruimten als Europese plaatsen van herinnering' is begin mei in de Grote Kerk gepresenteerd. Vertegenwoordigers uit acht EU-landen waren in Den Haag aanwezig. Hier bekijken ze aandachtig de bijlage die aan het thema is gewijd. Kerk in Den Haag is een van de deelnemers aan dit educatieve Erasmus+ project van de Europese Unie.

Indringende tapijten over geloof en stad

In de Kloosterkerk exposeert beeldend kunstenaar Barbara Broekman geweven doeken en tapijten. Daar zijn, op indringende wijze, eigentijdse thema's van af te lezen: de toenemende culturele diversiteit in Den Haag, de spanning die de mens ervaart met de grootsheid en chaos van het leven, aanslagen en burgeroorlogen. Broekman wil daarmee de bezoeker bewust maken van de vele vluchtige beelden die ons dagelijks bereiken. Door deze om te zetten in textiel worden ze bijna tastbaar en komt hun tragiek indringend over. De vele tientallen meters stof gaan over de thema's 'Goed en Kwaad', 'Geloof' en 'Mijn Stad'. Broekman is een beroemdheid in haar vakgebied, met tentoonstellingen van Amsterdam tot in New York. De Kloosterkerk houdt regelmatig tentoonstellingen om het contact tussen bezoekers, en tussen kerk en stad te vergroten. Tijdens de zomer worden kerkdiensten aan de expositie gewijd.

GEOPEND VAN DINSDAG T/M ZATERDAG, 12-16 UUR, EN TIJDENS DE ZONDAGSE KERKDIENTST, 10 UUR. TOT 19 SEPTEMBER.

Bulgaars-orthodoxe kerk

Morgen kruipt de priester weer onder de motorkap

KERKENTEST De enige Bulgaars-orthodoxe kerk die Nederland rijk is, staat in Den Haag, in de Bakkersstraat (Kortenbos). Bezoekers komen uit het hele land op deze viering vol wierook af. meerde Kerken Vrijgemaakt.

DE MEESTE GASTEN KOMEN dit Bulgaars-orthodoxe kerkje binnen als de viering al een uur aan de gang is. Zes anderen en ik hebben dan al een heuse warming up achter de rug. Die begon met de 'dienst van voorbereiding' (gebeden van de priester en diaken), daarna de 'dienst van de geloofsleeringen' (lezing uit het Oude Testament en het Evangelie).

Door de wierook en hypnotiserende gezangen van het koortje zijn we klaargestoomd voor het feestelijkste deel, de 'liturgie van gelovigen'. Onverwachts stormt een dame de kerk binnen met schalen gebakken aardappeltjes, fetabroodjes, royale salades. Alsof hij zich geroepen voelt de bekoorlijke eetdampen te verdrijven, doemt uit een dreigende wolk de priester op, met het wierookvat in zijn handen. Ik zie hem voor het eerst, want al die tijd was hij in gebed achter de iconostase, de scheidingswand tussen de heilige ruimte en ons.

Onder cherubijngezang brengt hij een schaalje brood naar het altaar en bewierookt het. 'Gezegend zij God', zingt hij, en wij slaan kruisjes. Bij de tafel met lekkers maakt hij een vreemd handgebaar. In een oogwenk heeft een vrouw de wijnfles ontkurkt en de schalen ontdaan van folie. Hup, wierook eroverheen. Natuurlijk: ge-rookt eten smaakt altijd lekkerder.

Noodlijvend

De priester blijft ook in de voorbeden aan het woord. Hij noemt de Bulgaars-orthodoxe gelovigen, noodlijdende mensen, zelfs het leger en de

Viering in de Bulgaars-orthodoxe kerk.

regering. Verdienen niet-of andersgelovigen dan geen gebed? 'Rooms-katholieken zijn toch ook noodlijdend', antwoordt kerkganger Nicolaj lachend mijn vraag. De priester: 'Had ik geweten dat je katholiek was, dan was er natuurlijk voor rooms-katholieken gebeden.'

De dienst bereikt haar hoogtepunt met de doop- en daarna de broodceremonie (eucharistie). Beide rituelen verlopen ongeveer hetzelfde. We lopen naar het altaar, kussen het kruisbeeldje in de priesterhand, krijgen een plens water of een stukje (geconsacreerd) brood, kussen zijn hand en... dan ontstaat er (geordende) chaos. Iedereen zoekt kriskras door elkaar: links brandt iemand een kaarsje, een ander kust rechts een icoon, de priester wierookt in de rondte. Dan roept hij ons bijeen voor de preek.

We mogen nu onze borden vullen. 'Een echt paar heeft het eten meegenomen als dankoffer voor God of om hulp te vragen', legt de priester mij uit. 'We eten het en geven het stel onze beste wensen. Ik doe dat met wierook en gebed.' Hij kleedt zich om, slaat een glas wijn achterover en gaat driftig in gesprek over de vermeende sloop van het kerkgebouw. Zo, ook hij is geland op aarde. Morgen kruipt deze priester, van beroep automechanicus, weer gewoon onder een motorkap.

ROBERT REIJNS

Wat valt op? De gelovigen bidden alleen het 'Onze Vader' hardop.